

SAVAŞ HUKUKU 2.0

SİBER SALDIRILAR VE HUKUK

Av. Yunus Emre GÜL, LL.M.

Hukuk Akademisi

Deneyimi Geleceğe Taşıyoruz

Yayın No: 0007

SAVAŞ HUKUKU 2.0: SİBER SALDIRILAR VE HUKUK

Av. Yunus Emre GÜL, LL.M.

ISBN 978-605-81015-5-5

1. BASKI - İstanbul, Mayıs 2021

HUKUK AKADEMİSİ EĞİTİM VE YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

 Şahkulu Mahallesi, Serdar-ı Ekrem Sokak 15/A Galata, Beyoğlu / İSTANBUL

 0850 532 28 24

 0532 178 28 24

 www.hukukakademisi.com.tr

 bilgi@hukukakademisi.com.tr

 facebook.com/hukukakademisi

 youtube.com/hukukakademisi

 instagram.com/hukukakademisi

 twitter.com/hukuk_akademisi

Baskı/Cilt

İMAK Ofset Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi

Akçaburgaz Mah. 137.Sokak No:12 Esenyurt / İstanbul

Tel: 444 62 18

Sertifika No: 45523

Av. Yunus Emre GÜL, LL.M.

SAVAŞ HUKUKU 2.0
SİBER SALDIRILAR VE HUKUK

Hukuk Akademisi

İstanbul, 2021

Av. Yunus Emre GÜL, LL.M.

Yazar, lisans eğitimini Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde almıştır. Bunun ardından İstanbul Üniversitesi'nde Kamu Hukuku alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Bir diğer yüksek lisans eğitimini ise King's College London'da Ulusötesi Hukuk alanında almıştır. Hâlihazırda İstanbul Barosu'na kayıtlı avukat olan yazar; Silahlı Çatışma Hukuku, İnsan Hakları Hukuku ve Uluslararası Ceza Hukuku gibi Uluslararası Hukuk'un farklı alanlarında çalışmalarda bulunmaktadır.

Detaylı özgeçmiş
için [QR Kodunu](#)
okutun

*Dünyanın değişik yerlerinde
adaletin yüzünün bir gün kendilerine de
tecelli edeceğini bekleyenlere
ithaf olunur...*

FOREWORD

This is a book that every student of International Law, interested in the law of armed conflict should read. It addresses some of the most compelling challenges regarding the effects of new technologies on the law of armed conflict. It provides both a concrete overview of the relevant issues together with a critical analysis of the existing framework, its potentials and limits. This is an invaluable contribution to the growing literature on cyber war and international humanitarian law and a fine example of a junior but meticulously completed scholarly effort.

Dr. Maria VARAKI
King's College London
May 2021

TAKDİM

Uluslararası Hukukun bir alt dalı olarak 19. Yüzyılın ortalarından itibaren oluşmaya başlayan Silahlı Çatışma Hukuku'nun amacı savaşı belirli kurallar dahilinde yürütmektir. Bu alan günümüzde çok taraflı antlaşmalar ve örf ve adet kuralları ile ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş durumdadır. Ancak hukuk düzenlerinin diğer pek çok alanında olduğu gibi bu alanda da siyasi, ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni koşullara ilişkin sorunlara mevcut düzenlemelerin cevap verecek şekilde yeniden yorumlanması ya da yeni duruma özgü yeni mevzuatın geliştirilmesi zorunlu hale gelmektedir. Bu açıdan yakın geçmişin en önemli değişikliklerinden biri olan siber teknolojinin ortaya çıkması ile bu alanla ilgili hukuki meseleler de gündeme gelmiş ve bu teknolojinin bir savaş aracı olarak kullanılmaya başlamasının ardından mevcut silahlı çatışma hukukunun bu çerçevede nasıl uygulanması gerektiği tartışılmaya başlanmıştır. Bu kitap söz konusu tartışmaları ülkemizde gündeme getirmeyi ve silahlı çatışma hukukunun temel ilkelerinin siber alanda nasıl uygulanması gerektiğine ilişkin bir takım öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Kitap beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Silahlı Çatışma Hukuku bağlamında yeni teknolojilerin düzenlenmesi ele alınmakta ve bazı önemli kavramlar açığa kavuşturulmaya çalışılmaktadır. İkinci bölümde siber saldırılara

Uluslararası Silahlı Çatışma Hukuku ve Uluslararası Olmayan Silahlı Çatışma Hukuku'nun uygulanması sorunu tartışılmaktadır. Diğer bölümlerde ise Silahlı Çatışma Hukuku'nun temel ilkeleri olan ayırım gözetme, orantılılık ve ihtiyati tedbir alma ilkeleri sırayla ele alınmakta ve bu ilkelerin siber saldırılarda nasıl uygulanmaları gerektiği örnekler verilerek incelenmektedir. Her ne kadar kitapta söz konusu ilkelerin metodolojik olarak birbirinden ayrı ayrı ele alınması gerekmiş olsa da bu ilkelerin uygulama esnasında ilgili olayın özgün koşullarına uyarlanması gerektiği ve bu açıdan ilkelerin birbiriyle ve silahlı çatışma hukukunun diğer kavramlarıyla bağlantılı şekilde yorumlanması gerektiği de unutulmamalıdır. Dolayısıyla kitapta ele alınan ilkelerin ve bunların siber alanda uygulanmasına yönelik önerilerin, somut olaylarla ilgili karar ahıcılara yol gösterici nitelikte olduğu ve bu alanla ilgili bağlayıcı uluslararası ve ulusal mevzuat oluşturulana kadar hukuken tam olarak öngörülemez durum ve sonuçlarla karşılaşılabilceği de ifade edilmelidir.

Bu kitabın yazarı aslında henüz oluşmakta olan bir hukuk alanında böyle bir çalışmayı üstlenerek hukuk alanında bilimsel faaliyette bulunan pek çok kişinin kaçınacağı bir akademik cesareti göstermiştir. Kitapta ele alınan konunun orijinalliği dışında gerek dipnotlardan gerek kaynakçadan da anlaşılacağı üzere ortaya atılan meseleler hukuk biliminin metotlarına uygun şekilde gerekçelendirilmiş ve temellendirilmiştir. Bu sayede ülkemizde bu konuyu işleyen ilk hukuk kitaplarından biri olan bu eserin kendisinden sonra bu alanla ilgilenecek kişiler için de bir referans kaynak oluşturacağı kanaatindeyim.

Doç. Dr. Galip Engin ŞİMŞEK

İstanbul Üniversitesi

Mayıs 2021

ÖNSÖZ

Her geçen gün hayatımızda daha fazla yer edinen teknoloji, yalnızca yaptığı pozitif katkılarla değil, aynı zamanda negatif etkileriyle de çeşitli tartışmalarda yerini bulmaktadır. Bu doğrultuda devletlerin, her on sekiz ayda bir kendisini ikiye katlayan bir alanı gerçekleştirdikleri operasyonlarda göz ardı etmeleri düşünülemez. Henüz 1980li yıllarda düşmana zarar vermek adına kullanılan siber teknolojiler, bugün de silahlı çatışmalarda yerini almaktadır. Ancak maalesef, bugüne kadar doğrudan bu teknolojilerin bu şekilde kullanımını düzenleyen bir uluslararası andlaşma meydana getirilmiş değildir. Yine de bu durum, bu kullanım esnasında bazı kural ve ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekliliğini ortadan kaldırmamaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte savaşların da doğası değişmeye ve konvansiyonel silah yerini daha teknolojik savaş araç ve yöntemlerine bırakmaya başlamıştır. Bu doğrultuda, Silahlı Çatışma Hukuku'na konu kişiler, gruplar veya devletler bir bilgisayar ya da bilgisayar ağı üzerinden gerçekleştirdikleri siber saldırılar yoluyla kişilerin ölüm veya yaralanmasına ya da nesnelerin hasar veya yıkımına neden olabilmektedirler. Yukarıda da belirttiğimiz gibi her ne kadar siber saldırılar, herhangi bir uluslararası andlaşmayla düzenlenmese de Silahlı Çatışma Hukuku'nun sivilleri korumak ve savaşta belirli kurallar dahilinde

yürütmek şeklinde belirtebileceğimiz amaçları göz önüne alındığında, söz konusu saldırıların da belirli kurallar dahilinde yürütülmesi büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda biz de bu çalışmada bir silahlı çatışmanın yürütülmesi esnasında siber saldırılara başvurulurken bunların hangi ilkeler dahilinde düzenlenmesi gerektiğini ele alacağız.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Silahlı Çatışma Hukuku bağlamında yeni teknolojilerin düzenlenmesi ele alınmış ve bazı önemli tartışmalara da yer verilerek belirli kavramlar açığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde siber saldırılara Uluslararası Silahlı Çatışma Hukuku ve Uluslararası Olmayan Silahlı Çatışma Hukuku'nun uygulanması sorunu tartışılmıştır. Bir silahlı çatışmanın yürütülmesi esnasında göz önünde bulundurulması gereken üç ilke mevcuttur ki bunlar; ayırım gözetme (distinction), orantılılık (proportionality) ve ihtiyati tedbirlerin alınması (precautions) ilkeleridir. Üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerde ise sırayla bu ilkeler ele alınmıştır.

Esasında kitapta anlatacağımız ilkelerin birbirlerinden tam olarak ayrıştırılması mümkün değildir. Bir ilke bağlamında ele alınan belirli bir kavram (örneğin askerî avantaj) diğer ilkeler bağlamında da karşımıza çıkabilmektedir. Bu noktada, kavramların her durum özelinde içinde bulunduğu şartlar dikkate alınarak incelenmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla bir siber saldırı ele alınırken yalnızca belirli bir ilkeye odaklanmaktan ziyade bütüncül bir perspektifle değerlendirme yoluna gidilmelidir.

Bu kitap temel olarak iki farklı yüksek lisans tezi üzerine kurulmuştur. Bunlardan ilki İstanbul Üniversitesi'nde yazdığımız orantılılık ilkesinin siber saldırılara uygulanması ve diğeri ise King's College London'da yazmış olduğumuz ihtiyati tedbirlerin bu saldırılara uygulanmasıdır. Bu ilkelere ayırım gözetme ilkesini de ekleyerek bir silahlı çatışmanın yürütülmesi esnasında göz önünde bulundurulması gereken bütün ilkeleri bu kitapta ele almaya çalışmış bulunmaktayız.

Ülkemizde maalesef siber saldırıların genel olarak Uluslararası Hukuk'ta ve özel olarak Silahlı Çatışma Hukuku'nda ne şekilde ele alındığını inceleyen yeterli literatür mevcut değildir. Bu doğrultuda, bu çalışmada şu ana kadar incelenmemiş belirli hususların incelenip Türkçeleştirilmesinin yanı sıra önemli tartışmalara ve mümkün olduğunca çok kaynağa yer vermeye çalışılmıştır. Bu tartışmalara ufak da olsa dikkat çekilebilir ve araştırmacıların ilgisi arttırılabilirse, bu çalışma amacına ulaşmış demektir.

Son olarak, bugüne kadar benden desteklerini esirgemeyen aileme; tezlerime danışmanlık yapan ve önemli yorumlar sunan danışmanlarım Doç. Dr. Galip Engin Şimşek ve Dr. Maria Varaki'ye; çalışmalarında bana yardımcı olmaya çalışan Dr. Lokman Burak Çetinkaya ve Dr. Nebile Pelin Manti'ya; liseden beri hocam olan Hüseyin Büyükarıslan'a; kapak görselinde yer alan Stuxnet kodu'nu bizimle paylaşan Siber Güvenlik Uzmanı Sedat Ozdemir'e; beni bu yolculukta cesaretlendiren Hukuk Akademisi CEO'su Kaan Öncü'ye; ve son olarak verdikleri manevi destekten dolayı dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Av. Yunus Emre GÜL, LL.M.

İstanbul, Mayıs 2021

Görüş ve eleştirileriniz için;

✉ ymsmgul@gmail.com

İÇİNDEKİLER

TAKDİM-(1)	VII
TAKDİM-(2).....	IX
ÖNSÖZ	XIII
İÇİNDEKİLER.....	XVII
KISALTMALAR	XXIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNDA YENİ TEKNOLOJİLER, SİBER UZAY VE SORUNSALLARI

§ 1. SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKU VE YENİ TEKNOLOJİLERİN DÜZENLENİŞİ.....	7
I. SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNUN TARİHSEL ARKA PLANI.....	7
II. YENİ TEKNOLOJİLERİN SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNDA DÜZENLENİŞİ	10
§ 2. SİLAHLI ÇATIŞMALARIN YENİ BİR BOYUTU OLARAK SİBER UZAY.....	18
I. SİBER UZAYIN KAPSAMI VE AKTÖRLERİ	21
II. SİBER UZAYIN ASKERİ AMAÇLAR İÇİN KULLANIMI	22
§ 3. SİBER SALDIRILARIN ORTAYA ÇIKARDIĞI ZORLUKLAR	26
I. DOKTRİNDE KULLANILAN ÇEŞİTLİ ALTERNATİF KAVRAMLAR	26
II. SİBER SALDIRI KAVRAMI.....	28
III. SİBER SALDIRILARIN ZARAR OLUŞTURUP OLUŞTURMAMASI SORUNU.....	34
IV. SİBER SALDIRILARIN ORTAYA ÇIKARDIĞI COĞRAFİ SINIRLANDIRMA SORUNU.....	35
§ 4. BÖLÜM SONUCU	38

İKİNCİ BÖLÜM
ULUSLARARASI VE ULUSLARARASI OLMAYAN SİLAHLI
ÇATIŞMA HUKUKUNDA SİBER SALDIRILAR

§ 5. SİLAHLI ÇATIŞMANIN ORTAYA ÇIKMASI	41
§ 6. ULUSLARARASI SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNUN SİBER SALDIRILARA UYGULANMASI	45
I. ULUSLARARASI SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNUN KAPSAMI.....	45
II. ULUSLARARASI OLMA KRİTERİ VE SİBER SALDIRILAR	50
A. Tarafların Devlet Olması.....	50
B. Devletdışı Aktör Üzerinde Kontrol Testi.....	52
III. SİBER SALDIRILAR VE SİLAHLI OLMA KRİTERİ.....	58
A. Kuvvet Kullanma Hukuku Bakımından Silahlı Saldırı	59
B. Silahlı Çatışma Hukuku Bakımından Saldırı Kavramı	61
§ 7. ULUSLARARASI OLMAYAN SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNUN SİBER SALDIRILARA UYGULANMASI	67
I. TARAFIN TOPRAĞINDA OLMA ŞARTI BAKIMINDAN SİBER SALDIRILAR	71
II. ULUSLARARASI OLMAYAN SİLAHLI ÇATIŞMA İÇİN GEREKLİ EŞİK BAKIMINDAN SİBER SALDIRILAR.....	73
A. Uzun süreli olma durumu	73
B. Diğer durumlar	75
III. SİLAHLI DEVLETDIŞI UNSURUN ORGANİZE OLMASI KRİTERİ BAKIMINDAN SİBER SALDIRILAR.....	76
A. Fiziksel Teması Olmayan Grubun Organize Olabilmesi	79
B. Ortak Amaç Doğrultusunda Hareket Eden Hacker Grubunun Niteliği	80
IV. EK PROTOKOL-II İLE GETİRİLEN YENİ KRİTERLER VE SİBER SALDIRILAR	81
§ 8. BÖLÜM SONUCU	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AYRIM GÖZETME İLKESİ VE SİBER SALDIRILAR

§ 9. AYRIM GÖZETME İLKESİNİN SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNDA DÜZENLENİŞİ	87
§ 10. SİBER UZAYDA MEŞRU HEDEFLER.....	92
I. MUHARİPLER.....	92

A.	Muhariplerin Taşınması Gereken Şartlar.....	95
B.	Siber Saldırıları Gerçekleştiren Muhariplerin Taşınması Gereken Şartlar	99
C.	Siber Saldırıları Bağlamında Kitle Ayaklanması Hali.....	104
II.	SİVİL STATÜSÜNÜ KAYBEDEREK MEŞRU HEDEF HALİNE GELEN KİŞİLER.....	108
A.	Silahlı Çatışmaya Doğrudan Katılan Siviller	108
B.	Organize Silahlı Grup Üyeleri.....	111
C.	Meşru Hedef Olarak Değerlendirilemeyecek Kimseler	114
D.	Siber Saldırılarına Doğrudan Katılım Göstererek Meşru Hedef Haline Gelen Siviller.....	115
III.	MEŞRU HEDEF TEŞKİL EDEN NESNELER.....	125
A.	Meşru Hedefin Belirlenmesinde Askerî Doktrinin Yeri ve Savaş Çabasını Sürdüren Nesnelere Hedef Alınması	131
B.	Çift Kullanımlı Nesnelere Yapılacak Siber Saldırıları	134
C.	Siber Saldırıları ve Verinin Nesne Niteliğine Sahip Olup Olmaması Sorunu	138
§ 11.	AYRIM GÖZETMEYEN SİBER ARAÇLAR VE YÖNTEMLER	143
§ 12.	BÖLÜM SONUCU	150

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ORANTILILIK İLKESİNİN SİBER SALDIRILARA UYGULANMASI

§ 13.	ORANTILILIK İLKESİ VE SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKUNDA DÜZENLENİŞİ	153
I.	ORANTILILIĞIN ANLAMI.....	154
II.	ORANTILILIK İLKESİYLE İLGİLİ İLK DÜZENLEMELER VE CENEVRE SÖZLEŞMELERİNDE DÜZENLENİŞİ	156
§ 14.	SOMUT VE DOĞRUDAN ASKERİ AVANTAJ VE SİBER SALDIRILAR	161
I.	GENEL OLARAK	161
II.	AVANTAJIN SALDIRININ BÜTÜNÜNDEN ELDE EDİLMESİ	168
III.	TARAFIN KENDİ KUVVETLERİNİ KORUMASI VE ASKERİ AVANTAJ	171
§ 15.	TALİ ZARAR VE SİBER SALDIRILAR	174
I.	DOLAYLI ETKİLER VE SİBER SALDIRILAR.....	178
II.	SİBER SALDIRILARDA KALKAN OLMA DURUMU.....	182
§ 16.	SİBER SALDIRILARDA AŞIRILIĞIN TESPİTİ.....	187
§ 17.	BÖLÜM SONUCU	194

BEŞİNCİ BÖLÜM
İHTİYATİ TEDBİRLERİN ALINMASI İLKESİNİN SİBER
SALDIRILARA UYGULANMASI

§ 18. GENEL OLARAK	197
§ 19. İHTİYATİ TEDBİRLERİN ALINMASI İLKESİNE İLİŞKİN DÜZENLEME, TEMEL TERİMLER VE SORUMLULUK	199
I. İHTİYATİ TEDBİRLERİN ALINMASI İLKESİNE İLİŞKİN DÜZENLEME.....	199
II. SÜREKLİ ÖZEN	201
III. MÜMKÜN OLMA.....	203
IV. SORUMLULUK	206
§ 20. SALDIRILARDA ALINACAK TEDBİRLER	211
I. HEDEF DOĞRULAMA.....	211
II. SİBER ARAÇLARIN VE YÖNTEMLERİN SEÇİMİ.....	213
III. İHTİYATİ TEDBİRLERİN ALINMASINDA ORANTILILIK KURALI	218
IV. ETKİLİ UYARI	218
V. EN AZ TEHLİKE KURALI	222
§ 21. SİBER OPERASYONLARIN ETKİLERİNE KARŞI ALINACAK ÖNLEMLER	224
I. GENEL AÇIKLAMALAR	224
II. SİVİL AÇLARIN AYRIŞTIRILMASI	227
III. ASKERİ HEDEFLERİN KONUMU	229
IV. DİĞER PASİF ÖNLEMLER.....	231
§ 22. BÖLÜM SONUCU	232
SONUÇ	237
KAYNAKÇA	239

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
bs.	: Bası
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DOD	: Department of Defense
Ed./Eds.	: Editör/Editörler
EP-I	: Ek Protokol-I
EP-II	: Ek Protokol-II
et.al.	: ve diğerleri
EYUCM	: Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi
Ibid.	: Aynı
ICC	: The International Criminal Court
ICJ	: The International Court of Justice
ICRC	: The International Committee of the Red Cross
ICTY	: The International Criminal Tribunal for former Yugoslavia

IRRC	: The International Review of the Red Cross
Md.	: Madde
NATO	: North Atlantic Treaty Organisation
Op. cit.	: Atıf yapılan eser
p.	: Sayfa
para.	: Paragraf
SÇH	: Silahlı Çatışma Hukuku
UAD	: Uluslararası Adalet Divanı
UCM	: Uluslararası Ceza Mahkemesi
UNTS	: United Nation Treaty Series
v.	: Versus
vd.	: ve devamı
Vol.	: Volume
yy	: yüzyıl

